

LOVORKA ČORALIĆ

**VOJNICI U MLETAČKIM PREKOMORSKIM KOPNENIM
POSTROJBAMA ZAVIČAJEM IZ SENJA, KARLOBAGA
TE S PODRUČJA LIKE I KRBAVE (18. STOLJEĆE)**

Lovorka Čoralić
Hrvatski institut za povijest
Opatička 10
HR 10000 Zagreb
lovorka@isp.hr

UDK: 94(497.56 Lika)"17"
94(497.57 Hrvatsko primorje)"17"
Izvorni znanstveni članak
Ur.: 2013-07-10

Rad je upravljen na raščlambu udjela Senjana, Karlobažana, Ličana i žitelja Krbave u mletačkim prekomorskim kopnenim postrojbama (pješaštvo i konjica) u 18. stoljeću. U istraživanju je ponajprije korišteno izvorno gradivo pohranjeno u Archivio di Stato di Venezia, a riječ je o popisima pripadnika pojedinih vojnih postrojbi koje je provodila državna magistratura Inquisitori sopra l'amministrazione dei pubblici ruoli. U uvodnome dijelu rada ukratko se iznose opći podatci o mletačkim prekojadranskim postrojbama, dočim je središnji dio teksta usmjeren na raščlambu konkretnih primjera prisutnosti vojnika iz Senja, Karlobaga te s područja Like i Krbave u mletačkim vojnim kopnenim snagama. Istražuje se njihova ukupna brojnost tijekom 18. stoljeća, učestalost spominjanja u izvorima, iznose opći podatci o zapovjednicima postrojbi, navode mjesta njihova djelovanja (popisivanja) te se ukazuje na neka opća (fizička) obilježja onovremenih vojnika (dob, stas i drugo). U prilogu rada donosi se cjelovit pregled vojnika iz Senja, Karlobaga te Like i Krbave zabilježenih, prema dosadašnjim istraživanjima, u mletačkim kopnenim vojnim snagama.

Ključne riječi: Senj, Karlobag, Lika, Krbava, Mletačka Republika, 18. stoljeće, vojna povijest

Hrvatske postrojbe u mletačkoj kopnenoj vojsci – opće napomene

Mletačka vojna povijest neraskidivo je povezana s poviješću istočnojadranske obale, ponajprije s onim krajevima koji su se kroz dugi niz

stoljeća nalazili u sastavu Serenissime. Država koja je značajan dio svoje moći zasnivala na podizanju snažne vojne sile, djelatne i na kopnu i na moru, iznimnu je pozornost posvećivala svojim prekomorskim postrojbama, novačenim od Istre do Albanije i grčkoga arhipelaga.¹

Jedna od najpoznatijih i brojčano najmnogoljudnijih mletačkih postrojbi nazivala se *Fanti oltramarini* i ponajprije se odnosila na pješačke jedinice. Drži se da su prva novačenja oltramarina zabilježena već početkom 16. stoljeća i isprva su se odnosila na mornaričko pješaštvo, a od Kandijskoga rata (1645. – 1669.) i na kopnenu vojsku, interventno i porezno redarstvo i posadu tvrđava. Izrazito mobilni, prekomorski vojnici svoju su najveću brojnost postigli u 17. i 18. stoljeću, kada njihove pukovnije (regimente) i satnije (*compagnie*) djeluju od mletačke terraferme, preko dalmatinskih i bokeljskih uporišta do grčkih otoka i Peloponeza.²

Druga važna mletačka prekomorska postrojba bili su hrvatski konjanici – *Croati a cavallo* (*Cavalleria Croati*) te će navedene dvije postrojbe u ovome radu biti u fokusu našega zanimanja. Osnutak hrvatske lake konjice može se dovesti u usku vezu s nadiranjem Osmanlija u 15. stoljeću i padom zadarsko-biogradskog zaleđa pod osmansku vlasti tijekom 16. stoljeća te prelaskom tamošnjih hrvatskih plemića na mletački teritorij. Zadar kao glavno mletačko vojno uporište u Dalmaciji, ali i grad uz koji je i vezano osnivanje tih postrojbi, u svim je stoljećima središte njihova djelovanja, novačenja i obuke. Hrvatsko konjaništvo posebno je bilo djelatno tijekom 17. stoljeća, odnosno u doba Kandijskoga i Morejskoga rata (1684. – 1699.) kada te postrojbe, predvođene domaćim zapovjednicima, ratuju na širem potezu dalmatinske bojišnice, a svojom vojnom učinkovitošću pridonose mletačkim osvajanjima i istiskivanju Osmanlija iz neposrednoga zaleđa dalmatinskih gradova. Kao elitne borbene jedinice, hrvatski konjanici nisu ratovali samo na dalmatinskoj bojišnici već su – u nemaloj mjeri – djelovali i duž cijele mletačke terraferme. Pripadnici lake hrvatske konjice isprva su, kako je kazano, pripadali iseljenu stanovništvu zavičajem sa širega zadarskog područja. S vremenom su u te postrojbe pristupali i žitelji iz drugih dijelova Dalmacije i Boke kotorske, ali i albanski i crnogorski iseljenici iz drugih dijelova Mletačke Albanije, ponajprije iz onih krajeva koji su se nalazili pod osmanskom vlašću. Kao i prethodno spomenuti

¹ O mletačkim vojnim snagama u ranome novom vijeku, posebice s obzirom na postrojbe novačene na području istočnoga Jadrana, vidi u: G. SABALICH, 1909; G. SABALICH, 1928, 279-300; A. BERLAM, 1935, 47-58; E. CONCINA, 1972; F. P. FAVALORO, 1995; L. ČORALIĆ – N. BALIĆ NIŽIĆ, 2006, 71-130; T. MAYHEW, 2008; T. MAYHEW, 2009, 243-262; D. MADUNIĆ, 2012.

² M. BERTOŠA, 2002, 41-42.

oltramarini, i hrvatski su konjanici imali prevažnu ulogu u sustavu obrane Serenissime sve do posljednjih dana njezina opstojanja.³

U mletačkim izvorima od 16. stoljeća učestalo se kao elitne postrojbe spominju i *Soldati Albanesi*, konjaničke (laka konjica) i pješачke jedinice koje su ponajprije novačene na područjima u sastavu mletačke pokrajine *Albania Veneta*. Obuhvaćali su vojnike zavičajnoga podrijetla s današnjega crnogorskog uzmorja, kao i iz mletačkih stečevina u današnjoj Albaniji (iz Skadra, Drača, Lješa i drugih gradova). Kao i druge postrojbe prekomorskih pješaka, i *Soldati Albanesi* u vrelima se učestalije bilježe od 17. stoljeća, a stacionirani su – uz dalmatinske gradove – i duž mletačkih posjeda u grčkim vodama i na mletačkoj terrafermi.⁴

Naposljetku, iznimno važne postrojbe djelatne pod stijegom Serenissime činile su i tzv. *Barche armate contro Uscocchi*. Djelovale su u vodama sjevernoga Jadrana (obično stacionirane u Kopru), sa zadaćom nadziranja i zaštite od uskočkih napada, a njihovu su flotu činile lako pokretne i brze lađe. Prema potrebi, ove su jedinice povremeno djelovale i u vodama srednjeg i južnog Jadrana (zaštita od gusarskih napada). Posadu tih naoružanih mornaričkih jedinica činili su ponajprije Hrvati, Crnogorci i Albanci, zavičajem sa šireg područja mletačkih prekojadranskih posjeda. Uz "protuuskočke barke", pomorci i vojnici s istočne jadranske obale služili su i na brodovima koji su, pod mletačkim stijegom, djelovali uz sjevernoafričku obalu, uspješno se suprotstavljajući berberskim gusarima.⁵

Temeljno gradivo koje govori o vojničkom djelovanju i postrojbama u kojima su zapovjedni i vojnički kadar ponajprije činili Hrvati, ali i pripadnici drugih naroda duž istočne obale Jadrana i unutrašnjosti, pohranjeno je u Archivio di Stato di Venezia (dalje: ASV). Riječ je o arhivskoj zbirci pod nazivom *Inquisitori sopra l'amministrazione dei pubblici ruoli* (dalje: *Inquisitori ... pubblici ruoli*) u kojoj je sadržano više od tisuću svežnjeva (busta) građe o vojnim postrojbama u 18. stoljeću, iako su tu dijelom uključeni i dokumenti koji se odnose i na starije razdoblje mletačke vojne povijesti. Kada je riječ o konkretnim postrojbama, za istraživače mletačke vojne povjesnice (ponajprije 18. stoljeća) od iznimne su važnosti popisi unovačenih vojnika i časnika raspoređenih u talijanske postrojbe (*Reggimenti e compagnie italiane*, 1668. – 1797.), prekomorske pješачke postrojbe (*Reggimenti e compagnie oltramarini*,

³ Podrobnije usporedi: A. BERLAM, 1935, 56-58; E. CONCINA, 1972, 29-41; F. P. FAVALORO, 1995, 100-103; L. ČORALIĆ – N. BALIĆ NIŽIĆ, 2006.

⁴ A. BERLAM, 1935, 54; E. CONCINA, 1972, 79. O udjelu postrojbi s područja Mletačke Albanije na istočnojadranskom dijelu bojišnice usporedi: L. ČORALIĆ, 2004, 213-233; L. ČORALIĆ, 2009, 371-390; L. ČORALIĆ, 2009[A], 121-164.

⁵ M. BERTOŠA, 2002, 41. Usp. i: G. STANOJEVIĆ, 1973, 60-65; E. CONCINA, 1972, 34; J. R. HALE, 1990, 317.

1604. – 1797.), hrvatske konjaničke postrojbe (*Cavalleria Croati*, 1700. – 1797.), postrojbe konjaničke garde (*Cavalleria corazzieri*, 1715. – 1797.), mješovite postrojbe (*Compagnie sciolte*, 1741. – 1795.), postrojbe lake konjice (*Cavalleria dragoni*, 1702. – 1797.) te topničke postrojbe (*Artiglieria*, 1652. – 1797.). Za proučavanje udjela vojnika i časnika zavičajem s istočnoga Jadrana u navedenim mletačkim borbenim jedinicama od posebne su važnosti postrojbe pješaka i hrvatske konjice, iako treba napomenuti da je njihov udio bio prisutan i u svim drugim navedenim vojnim snagama.

Također, kao dodatan izvor koji često korespondira s prethodno spomenutom arhivskom zbirkom, možemo navesti i Spise generalnih providura u Državnom arhivu u Zadru u kojima su sadržani prijepisi duždevih dukala ili odluka mletačkoga Senata, kao i odluke aktualnih generalnih providura Dalmacije koje se odnose na podijeljivanje viših časničkih činova pojedincima te na upućivanje pojedinih postrojbi na određene vojne dužnosti (ratne i mirnodopske).⁶

*
* *

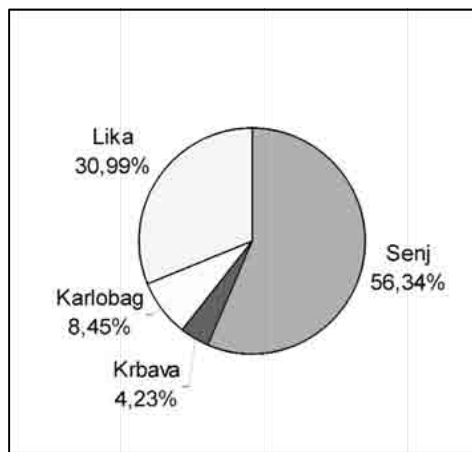
Središnja tema ovoga priloga usmjerena je na raščlambu udjela vojnika iz Senja, Karlobaga te s područja Like i Krbave u mletačkim prekomorskim pješačkim (*Fanti oltramarini*) i konjaničkim postrojbama (*Croati a cavallo*, *Cavalleria Croati*). Riječ je o problematici koja – za razliku od udjela Ličana i Primoraca u austrijskim vojnim postrojbama – nije bila prisutna u historiografiji koja se bavi ovim krajevima i gradovima. Kao glavni izvor u istraživanju poslužili su prethodno spomenuti spisi mletačke magistrature Inquisitori sopra l'amministrazione dei pubblici ruoli. Rad se temelji na istraživanjima načinjenim proteklih godina, tijekom kojih je, radi opsega raspoloživog gradiva, obrađen tek manji dio spisa o udjelu Hrvata u mletačkim vojnim snagama. Ipak, uzorak koji je razmotren iznosi više od sto svežnjeva (oko 10% od ukupne količine gradiva) te držimo da pruža dovoljnu osnovu za raščlambu i iznošenje znanstveno argumentiranih zaključaka. U sljedećem poglavlju rada predstaviti će se temeljne odrednice koje se odnose na udio Senjana, Karlobažana, Ličana i žitelja zavičajem iz Krbave u mletačkoj kopненоj vojsci u 18. stoljeću, razdoblju za koje je navedeno gradivo najpotpunije sačuvano. Razmatrat će se opći brojčani parametri

⁶ Spomenuto gradivo iz mletačkog i zadarskog arhiva koristila sam u nekim prethodnim radovima (samostalno ili u suautorstvu). Na taj način obrađeno je vojno djelovanje nekoliko visokih časnika zavičajem sa istočnojadranske obale u mletačkoj službi. Usporedi: L. ČORALIĆ, 2011, 203-231; L. ČORALIĆ, 2012, 125-145; L. ČORALIĆ, 2012[A], 365-385; L. ČORALIĆ, 2012[B], 7-31; L. ČORALIĆ – M. KATUŠIĆ, 2009, 247-282; L. ČORALIĆ – M. KATUŠIĆ, 2010, 139-172; L. ČORALIĆ – M. KATUŠIĆ, 2010[A], 125-152; L. ČORALIĆ – M. KATUŠIĆ, 2012, 385-410. O istaknutim Dalmatincima u mletačkoj vojnoj službi vidi i: Š. PERIČIĆ, 1993, 219-232; Š. PERIČIĆ, 2000, 195-220.

(broj u izvorima zabilježenih vojnika s navedenih područja, kao i vremenski raspon njihova spominjanja), zatim njihov udio prema rodovima (kopnena vojska, odnosno konjica), vojnički status (činovi), mjesta djelovanja (stacioniranja i popisivanja pojedinih jedinica), zapovjedni kadar, kao i – u skladu s raspoloživosti dostupnog gradiva – neke osobne karakteristike pješaka i konjanika zavičajem iz Senja, Karlobaga, Like i Krbave (dob, statura, boja kose i slično). Naposljetku, u prilogu rada tabelarno će se predstaviti svi Senjani, Karlobažani, Ličani te vojnici s područja Krbave zabilježeni tijekom dosadašnjih istraživanja navedenog gradiva pohranjenog u mletačkome Državnom arhivu.⁷

Opće značajke o djelovanju vojnika iz Senja i Karlobaga te s područja Like i Krbave u mletačkoj kopnenoj vojsci: raščlamba arhivskih spisa

Prema dosadašnjim istraživanjima, ukupan broj vojnika iz Senja i Karlobaga, kao i onih s područja Like i Krbave, u mletačkoj kopnenoj vojsci u 18. stoljeću iznosi 71. Od toga broja na senjske pješake i konjanike otpada njih 40 (56,34%), slijede Ličani s 22 vojnika (30,99%),⁸ Karlobažana je u prekomorskim snagama Mletačke Republike zabilježeno šest (8,45%), dočim se najmanji brojčani i postotni iznos odnosi na vojnike s područja Krbave (trojica – 4,23%) (vidi: Grafikon 1).

Grafikon 1. Udio vojnika iz Senja, Karlobaga te s područja Like i Krbave u mletačkoj kopnenoj vojsci u 18. stoljeću.

⁷ S obzirom na to da će u tabelarnom pregledu uz svakoga vojnika i njegovu ubilježbu biti navedena točna signatura unutar arhivskoga fonda Inquisitori ...pubblici ruoli (broj svežnja, odnosno buste) u nastavku rada ne ćemo u svim primjerima opterećivati tekst usputnim bilježenjem signature.

⁸ U primjeru ličkih vojnika u dva je slučaja izrijekom zabilježen i njihov matični grad – Gospić.

Kako je prethodno navedeno, svi dokumenti potječu iz 18. stoljeća. Najstariji sačuvani upis nekoga od vojnika s navedenih područja potječe iz 1703. godine (20. listopada), kada su kao pripadnici hrvatske konjaničke pukovnije Antuna Medina u Romagni zabilježeni Senjani Vicko Furlanović i Antun Taskanić. Kronološki završni upis kojime raspolažemo odnosi se na prekomorskog pješaka Božu Pastuovića iz Gospića, a datiran je u Kotoru (pukovnija Michieli Vitturi) na 30. rujna 1793. Brojni su vojnici u pojedinim jedinicama spomenuti samo jednom te je njihovu kasniju karijeru – prema dosadašnjem stupnju istraženosti gradiva – nemoguće kontinuirano pratiti. Neki su, pak, pod stijegom svetoga Marka proveli dobar dio života – od najranije mladosti do prestanka aktivne službe. Takav su primjer Matija Juranović iz Karlobaga, hrvatski konjanik (*Croato a cavallo*) zabilježen u različitim konjaničkim postrojbama od 1754. do 1778. godine; zatim Jakov Ivanov (prezime nije navedeno), Senjanin u hrvatskoj konjaničkoj pukovniji Luje Detrika od 1715. do 1734. godine te Grgur Devetak, senjski prekomorski pješak u pukovniji kotorskoga plemića Stjepana Buće od 1727. do 1740. godine.

Vojnici zavičajem iz primorskih gradova Senja i Karlobaga, kao i s područja Like i Krbave, u mletačkim se popisima prekomorskih postrojbi bilježe i kao pješaci i kao konjanici, a omjer njihove zastupljenosti unutar ova dva roda iznosi 48:23 u korist prekomorskih pješaka. Ovdje je, nadalje, potrebno spomenuti da ni u jednome primjeru ne bilježimo prijelaz vojnika iz jednog roda u drugi (primjerice, iz konjaničke u pješačku pukovniju ili obrnuto).

Uza svakoga se vojnika redovito navodi i zapovjednik satnije te pukovnija (nazvana prema pukovniku ili bojniku koji njome zapovijeda). Upravo nam pregled pukovnika i drugih visokih časnika koji su zapovijedali ovdje istraživanim pješacima i konjanicima otkriva širok spektar, cijeli niz imena najistaknutijih onovremenih mletačkih vojnih zapovjednika zavičajem sa istočne obale Jadrana. Neki od njih isprva se spominju kao kapetani satnija, s vremenom bivaju promaknuti u pukovnike, a neki u završnoj etapi bogate vojne karijere postaju i generali. Navođenje njihovih imena svojevrsna je retrospektiva znamenitih hrvatskih časnika (kao i časnika drugih narodnosti) koji su pod stijegom Privedre Republike postigli najveća moguća postignuća. O nekima od njih u historiografiji je već pisano, a mnogi su – nepravедno i nezasluženo – ostali gotovo zaboravljeni u "moru" još uvijek nedovoljno iskorištenog gradiva u mletačkoj pismohrani. Radi boljeg razumijevanja konteksta djelovanja vojnika iz Senja, Karlobaga te s područja Like i Krbave u mletačkim kopnenim postrojbama, osnovne podatke o tim visokim vojnim časnicima (obiteljsko podrijetlo, činovi, upute na odgovarajuće izvore i

historiografska saznanja) vrijedi navesti nešto detaljnije. To su, primjerice, visoki konjanički časnici iz drevne i ugledne zadarske plemićke obitelji Benja (*Begna*),⁹ zatim Lujo (Alvise) Detriko/*Detrico* (1670. – 1749.), posljedni muški potomak srednjovjekovne zadarske plemićke obitelji, sudionik Morejskoga rata i na kraju karijere obnašatelj generalskoga čina;¹⁰ pukovnik Josip Antun Fanfonja/*Fanfogna*,¹¹ kao i zadarski plemić i pukovnik (od 1713.) Šimun Nassi.¹² Zapovjednici postrojbe *Croati a cavallo* bili su i šibenski plemići Nikola Divnić/*Difnico* (1654. – 1734.) i (Petar) Antun Fenzi (1702. – 1743.).¹³ Nadalje, visoki časnici dalmatinskoga podrijetla – zapovjednici postrojbi u kojima su djelovali ovdje istraživani Primorci i Ličani, bili su i Kaštelanac Ivan Antun Kumbat (u. 1744.) i njegov sin Antun (u. 1749.),¹⁴ bojnik Petar Corponese,¹⁵ kao i plemići Trogira Vicko Michieli Vitturi¹⁶ i članovi obitelji Radoš.¹⁷

⁹ Iz obitelji Benja to su bojnik Franjo Benja (ASV, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 801, 808), bojnik Lujo Karlo Benja (Isto, b. 809) te pukovnik Šimun Benja (Isto, b. 776). Franjo i Lujo Karlo Benja u nastavku će karijere napredovati do čina pukovnika konjaničkih postrojbi.

¹⁰ Osnovne podatke o Luji Detriku vidi u: C. G. F. HEYER von ROSENFELD, 1873, 39; G. SABALICH, 1897, 42, 110; G. SABALICH, 1928, 292; *HRVATSKI BIOGRAFSKI LEKSIKON*, sv. 3, 1993, 339 (tekst: Tatjana RADAUŠ i Josip VRANDEČIĆ); Š. PERIČIĆ, 2000, 199. Gradivo o njegovu djelovanju u činu pukovnika pohranjeno je u ASV, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 801-806 (1701. – 1744.).

¹¹ Josip Antun Fanfonja odvajet je drevne zadarske plemićke obitelji. Pukovnik je prekomorskih pješaka od 1714. do 1756. Gradivo o njegovu djelovanju pohranjeno je u ASV, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 578-589.

¹² Detaljnije vidi rad: L. ČORALIĆ, 2012[B], 7-31.

¹³ Usporedi radove L. ČORALIĆ, 2012, 125-145; L. ČORALIĆ, 2011, 212-213.

¹⁴ Ivan Antun Kumbat (Kombat, Kumbatović) rođen je u Dalmaciji (Kaštel-Štafilić) u drugoj polovici 17. stoljeća. Težakoga je podrijetla, a prvotno je služio na mletačkoj galiji. Godine 1711. bilježi se kao kapetan mletačke jedinice prekomorskog pješastva na Krfu. Nakon što se istaknuo u bitkama kraj Arga i Kalamate 1715. te Krfa 1716. godine imenovan je pješačkim pukovnikom, potom brigadirom, a nakon Požarevačkoga mira 1718. general-bojnikom. Od 1718. do 1744. godine zapovijedao je mletačkom pješačkom pukovnijom na Krfu (kao stražmeštar). Umro je na Krfu 1744. godine, a koncem života nagrađen je i naslovom *conte*. Junaštvo Ivana Antuna Kumbata opjevao je Andrija Kačić Miošić. Njegov je sin Antun također zapovijedao mletačkim pješačkim pukovnijama (od oko 1744. do smrti). Usporedi: A. KUZMANIĆ, 1846, 359-360; G. FERRARI CUPILLI, 1887, 49-52; I. VULETIN, 1891, 59-60; G. SABALICH, 1909, 42; H. MOROVIĆ, 1976, 6; Š. PERIČIĆ, 2000, 199-201. Gradivo o djelovanju Ivana i Antuna Kumbata u činu pukovnika vidi u: ASV, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 547-550, 564 (1710. – 1754.).

¹⁵ Gradivo o vojnoj karijeri Petra Corponesea pohranjeno je u ASV, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 551-552 (1696. – 1731.). Usporedi i gradivo iz Državnog arhiva u Zadru: obiteljski fond Corponese.

¹⁶ *Conte* Vicko Michieli Vitturi bilježi se sedamdesetih godina 18. stoljeća kao kapetan u pješačkoj pukovniji Marka Ginnija. Od 1785. djeluje kao pukovnik, a gradivo koje se odnosi na

Senjani, Karlobažani te vojnici podrijetlom iz Like i Krbave učestalo se bilježe i u postrojbama kojima su zapovijedali Bokelji, ponajprije kotorski plemići. To su, primjerice, konjanički pukovnik Tripun Gregorina¹⁸ i Stjepan Buća – pukovnik prekomorskih pješaka u prvoj polovici 18. stoljeća.¹⁹ Kotski je plemić i pješački pukovnik Benedikt Paskvali;²⁰ odvjetak ugledne peraške obitelji je pukovnik Tripun Štukanović,²¹ a kotorskom ili peraškom ogranku obitelji Smeća (*Smacchia*) pripadao je Jerolim, pješački pukovnik u posljednjim godinama 18. stoljeća.²² Sa širega područja najjužnijih mletačkih prekomorskih posjeda na istočnoj obali Jadrana potječu pukovnik pješaštva

njegovo djelovanje sačuvano je u ASV, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 454, 643-647 (1785. – 1796.).

¹⁷ Juraj Radoš (oko 1661. – 1731.) odvjetak je trogirke obitelji koja se u 17. i 18. stoljeću istaknula u mletačkoj vojnoj službi. Godine 1711. spominje se kao potpukovnik i zapovjednik *compagnie* u konjaničkoj pukovnji Zadrana Franje Benje. U istome je činu Radoš zabilježen i nekoliko godina poslije, a pukovnju kojoj je dodijeljen predvodio je zadarski plemić i pukovnik Šimun Nassi. Od 1719. godine mletački ga izvori bilježe u činu pukovnika. Gradivo o njegovu djelovanju u najvišem postignutom činu pohranjeno je u ASV, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 826 (1719. – 1724.). Lovro Radoš (vjerojatno Jurjev mlađi bratić) bilježi se od 1714. godine u pukovnjama i satnijama raznih hrvatskih konjaničkih kapetana i pukovnika. Godine 1716. bilježi se kao kapetan, a koncem četrdesetih godina 18. stoljeća postigao je čin bojnika. Gradivo o njegovu djelovanju vidi u ASV, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 774-775, 804-806, 824-826.

¹⁸ Tripun Gregorina (1719. – 1791.) odvjetak je kotorske obitelji istarskoga podrijetla (porečki plemići); kapetan je od 1736., a pedesetih godina djeluje kao bojnik u pukovnji Franje Buće. Potpukovnikom je imenovan 1774. godine, a već sljedeće godine bilježimo ga u činu pukovnika hrvatske konjice. Gradivo o njegovu djelovanju u činu pukovnika pohranjeno je u ASV, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 815-820 (1775. – 1791.).

¹⁹ Conte Stjepan Buća pukovnik je mletačkih prekomorskih pješaka tijekom prva četiri desetljeća 18. stoljeća. Gradivo o njegovim postrojbama pohranjeno je u ASV, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 501-510 (1715. – 1790.).

²⁰ Benedikt Paskvali pukovnik je pješačkih postrojbi od oko 1750. do sedamdesetih godina 18. stoljeća (ASV, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 671-675). Koncem karijere stekao je i čin generala. Vidi i: Š. PERIČIĆ, 2000, 201-202.

²¹ Tripun Štukanović zapovjednik je satnije prekomorskih pješaka u pukovnji Stjepana Buće četrdesetih godina 18. stoljeća. Godine 1765. bilježi se u činu pukovnika, a iste je godine imenovan vojnim zapovjednikom (guvernadurom) u Kotoru. Konkretni arhivski podatci za pukovnju kojom je izravno zapovijedao sačuvani su za razdoblje od 1760. do 1768/69. godine. Usporedi rad: L. ČORALIĆ – M. KATUŠIĆ, 2012, 385-410.

²² Jerolim Smeća bilježi se u vojnoj službi od oko 1740. godine; 1761. natporučnik je, a 1764. kapetan. Tijekom druge polovice sedamdesetih i početkom osamdesetih godina 18. stoljeća djeluje u činu bojnika. Pukovnik je u devedesetim godinama 18. stoljeća, a gradivo o njegovu djelovanju u tom činu pohranjeno je u ASV, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 702 (1794. – 1797.).

conte Antun Marković (zavičajem vjerojatno iz Budve ili okolice Bara),²³ iz Budve je pješački general Marko Antun Bubić;²⁴ general i *conte* Antun Medin potječe iz ugledne paštrovske vojničke obitelji,²⁵ kao i Crnogorac Ivan Maina (Krapović), djelatan u *Fanti oltramarini* u tridesetim i četrdesetim godinama 18. stoljeća.²⁶

*
* *
*

Izvori kojima raspolažemo u ovome radu najpotpunije i istraživački najuporabljivije podatke pružaju o običnim vojnicima, pripadnicima pješačkih ili konjaničkih postrojbi. Za njih su popisivači uredno bilježili osnovne osobne podatke (ime, ime oca, prezime,²⁷ zavičajno podrijetlo, katkada i opis fizičkih značajki, odnosno izgleda). Međutim, za nositelje časničkih činova, posebice onih većega ranga, takvi podatci (primjerice, podrijetlo i izgled) na žalost izostaju, a razlog tomu je vjerojatno činjenica da su ti podatci bili svima (tada) vrlo dobro poznati te ih nije bilo potrebno zasebno isticati. Stoga, osim u nekoliko slučajeva, gdje je taj podatak izravno naveden, vojnike ove istraživane regionalne skupine ne možemo na osnovi dostupnih izvora tražiti među časnicima jer za njih podatak o podrijetlu najčešće nije naveden. Bilježimo ih samo u nižim vojnim dužnostima, kao što su, primjerice, zastavnik (*alfier*) Petar Antun (prezime nije navedeno) i narednik (*sargente*) Franjo Lučić. Obojica navedenih su iz Senja i pripadnici su postrojbi pješastva (*Fanti oltramarini*).

Satnije pojedinih mletačkih pješačkih i konjaničkih pukovnija bile su tijekom 18. stoljeća, a osobito nakon okončanja posljednjega mletačko-osmanskog rata, stacionirane u glavnim vojnim uporišnim točkama Serenissime. To su gradovi-utvrde duž mletačkoga kopnenog posjeda diljem

²³ Antun Marković bilježi se u činu kapetana od oko 1720. godine. Pukovnik je pješačke postrojbe od oko 1750. do konca šezdesetih godina 18. stoljeća. Gradivo o Markovićevu djelovanju u činu pukovnika pohranjeno je u ASV, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 635-639 (1750. – 1768.).

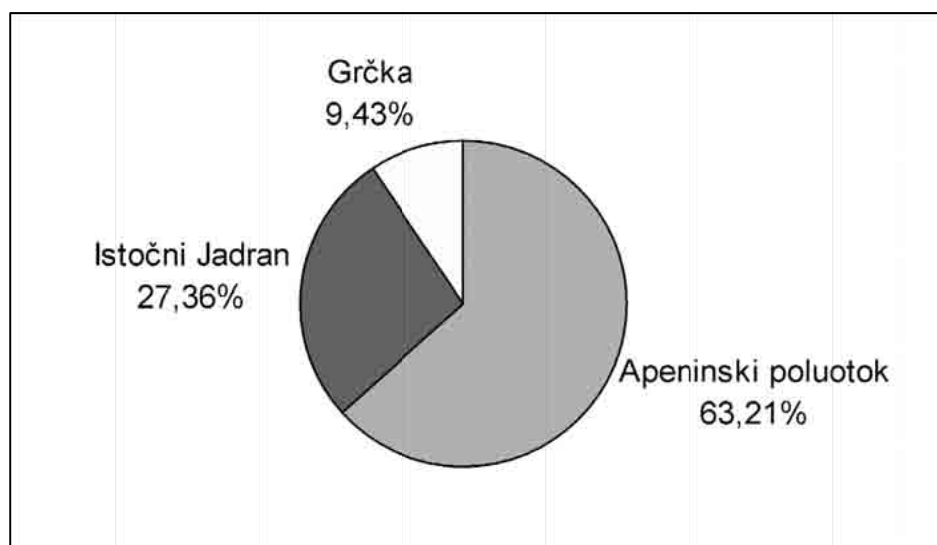
²⁴ Marko Antun Bubić kapetan je pješačke satnije od 1757.; povjerenik je za mletačke granice prema Albaniji, a koncem pedesetih i početkom šezdesetih godina djeluje kao zapovjednik mornaričkih postrojbi koje ratuju sa sjevernoafričkim gusarima. Godine 1767. imenovan je pukovnikom i mletačkim nadzornikom za područje Pobora, Maina i Braića; u razdoblju od 1775. do 1791. pukovnik je, a vojnu je karijeru okončao u Zadru u činu generala. Podrobnije vidi: L. ČORALIĆ – M. KATUŠIĆ, 2010, 139-172.

²⁵ Gradivo o djelovanju Antuna Medina u činu pukovnika hrvatske konjice pohranjeno je u ASV, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 821-823 (1703. – 1713.).

²⁶ O Ivanu Maini (Krapović) vidi podrobnije rad L. ČORALIĆ, 2011[A], 81-106.

²⁷ U primjeru vojnika koje ovdje obrađujemo u nekoliko slučajeva prezimena nisu navedena.

Veneta, odnosno terraferme (Mleci – Lido, Padova, Treviso, Palmanova, Verona, Brescia, Bergamo, Salò, Udine i druga), vodeća uporišta duž istočnoga Jadrana (Zadar i Kotor) te nakon Požarevačkoga mira 1718. godine preostale mletačke stečevine u grčkome arhipelagu (ponajprije Krf). Jedinice su, kako vrela svjedoče, bile vrlo mobilne te se pojedine satnije unutar malog broja godina bilježe na raznim lokacijama. Statistički gledano (vidi: *grafikon 2*), uzimajući u obzir svaki pojedinačni popis pješačkih ili konjaničkih jedinica koji smo analizirali u ovome tekstu, razvidno je da su rečene vojne snage (satnije, pukovnije) najčešće bile stacionirane u Mlecima (odnosno na Lidu) te u gradovima duž terraferme (63,21%).²⁸ Satnije u kojima bilježimo vojnike iz Primorja, Like i Krbave često su bile djelatne i duž istočnoga Jadrana od Istre (Poreč) do Boke kotorske (27,36%), dočim se na području grčkoga arhipelaga pod mletačkom upravom bilježe isključivo na otoku Krfu (9,43%).

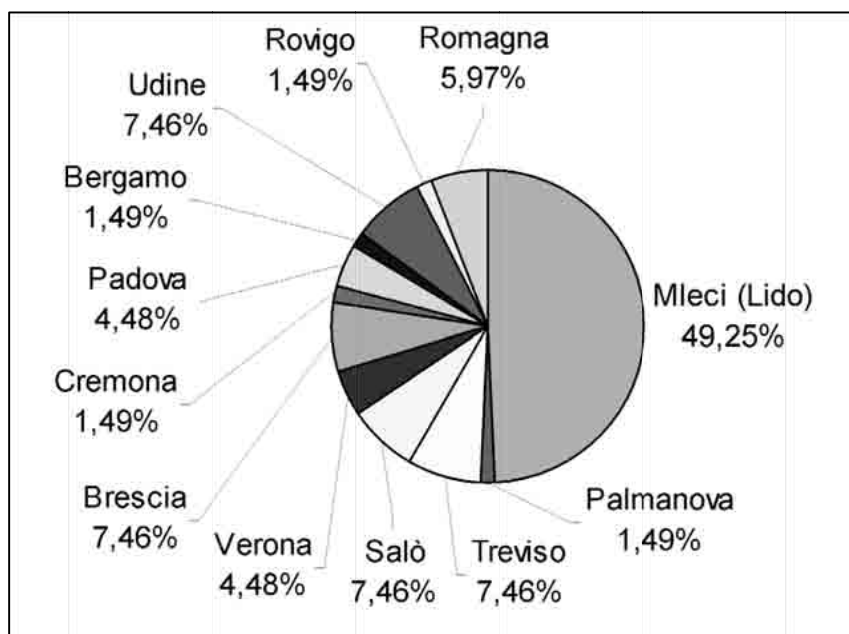

Grafikon 2. Opći razmještaj pješačkih i konjaničkih satnija u kojima su zabilježeni Senjani, Karlobažani te vojnici s područja Like i Krbave.

Ukoliko detaljnije promotrimo mjesta djelovanja ovih pješačkih i konjaničkih satnija na području Apeninskoga poluotoka, opažamo da su one

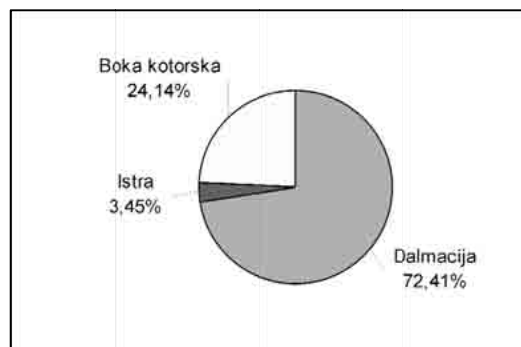
²⁸ U nekoliko se primjera, ponajprije početkom 18. stoljeća, satnije hrvatskih vojnika bilježe i u Romagni, odnosno na području Papinske države.

najčešće zabilježene u Mlecima, odnosno na obližnjem Lidu (u ukupnome omjeru čak 31,13%, što je više od ukupnoga udjela svih mjesta smještenih duž cijele istočnojadranske obale). Razlog tome vjerojatno trebamo tražiti u činjenici što je u vojnoj bazi na Lidu bilo sabiranje, završno novačenje i upućivanje prispjeloga vojnog ljudstva formiranog u jedinice na druge, kopnene ili obalne mletačke posjede te se ondje redovito i popisivao broj raspoloživih vojnika. Senjane, Karlobažane te vojnike s područja Like i Krbave učestalo bilježimo i u satnijama raspoređenim u drugim, Mletačkoj Republici izrazito važnim uporištima u sjevernome dijelu Apeninskoga poluotoka. To su, s najviše primjera, Treviso, Brescia, Udine i Salò, potom slijede Verona i Padova, dočim su ostali talijanski gradovi zabilježeni u malom broju ili samo u pojedinačnim primjerima (Palmanova, Bergamo, Cremona, Rovigo) (vidi: Grafikon 3). Zanimljivo je spomenuti da se jedna od konjaničkih satnija (dio pukovnije Medin) početkom 18. stoljeća nalazila izvan mletačkog državnog teritorija (Romagna) te su ondje između 1703. i 1705. godine popisani Senjani Vicko Furlanović, Antun Taskanić i Stjepan Vojvodić.

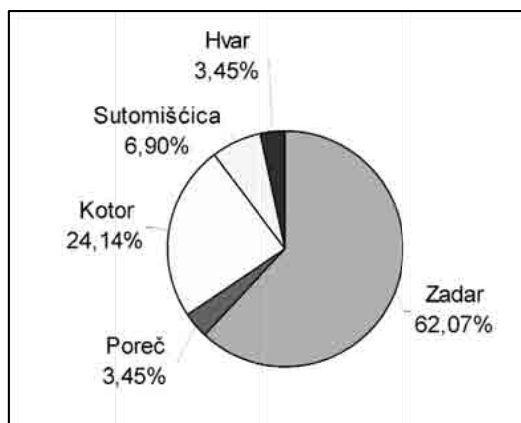

Grafikon 3. Razmještaj pješačkih i konjaničkih satnija u kojima su zabilježeni Senjani, Karlobažani, Ličani te vojnici s područja Krbave (Apeninski poluotok).

Istočni je Jadran, kako je rečeno, u ukupnom omjeru razmještaja kopnenih satnija zastupljen s 27,36%. Najviše primjera odnosi se na popise vojnika načinjene u glavnome dalmatinskom gradu Zadru. Slijedi Kotor – najsnažnije uporište *Serenissime* u *Albania Veneta*, dočim se ostali gradovi utvrde bilježe uglavnom u pojedinačnim primjerima (Poreč, Hvar, Sutomišćica na otoku Ugljanu) (vidi Grafikone 4 i 5).

Grafikon 4. Razmještaj pješačkih i konjaničkih satnija u kojima su zabilježeni vojnici iz Senja, Karlobaga te s područja Like i Krbave (istočnojadranska obala)

Grafikon 5. Razmještaj pješačkih i konjaničkih satnija u kojima su zabilježeni vojnici iz Senja, Karlobaga te s područja Like i Krbave (prema pojedinim gradovima i naseljima na istočnome Jadranu)

*
* *

Popisivači su katkada, ali ne uvijek redovito i točno, bilježili i osobne fizičke karakteristike pojedinih vojnika (ne i časnika). Uzorak kojime raspolažemo relativno je malen, ali ipak – barem okvirno – pruža osnovna saznanja o dobnoj starosti i izgledu primorskih i ličko-krbavskih pješaka i konjanika.

Kada je riječ o prekomorskim pješacima, prosječna dob vojnika iznosila je 24 godine. Najmlađi upisani pješak je Senjanin Matija Klarić (17 godina, zabilježen 1748. godine), a vojnik s najviše godina je Jure Mataija iz Gospića (40 godina, zabilježen 1761. godine). Uzorak kojime raspolažemo za dob pripadnika postrojbi hrvatske konjice oskudniji je (samo pet konkretnih primjera), ali se već općim uvidom opaža starija životna dob pripadnika tih elitnih satnija mletačke vojske. Prosjek dobi ovdje upisanih konjanika je 40 godina – najmlađi upisani *Croato a cavallo* je Senjanin Lovro Nikolin (prezime nije navedeno; 25 godina; zabilježen 1728. godine), dočim je Nikola Stjepanov iz Senja, prezime kojega također popisivač nije zabilježio, u pukovnijama Zadrana Luje Detrika i Nikole Divnića dosegao (1728. – 1729. godine) imao je 51 godinu.

Jedan od povremeno zabilježenih podataka koji se odnose na osobne značajke vojnika njihova je statura (stas), odnosno opći dojam o visini pojedinca. I ovdje je uzorak kojime raspolažemo relativno malen, ali posvjedočuje da su razmatrani mletački pješaci i konjanici s područja Senja, Karlobaga, Like i Krbave prema procjeni popisivača pretežito (52,00%) svrstavani u skupinu osoba srednjega rasta (*comun, ordinario*). Primorci i Ličani popisani u mletačkim pješačkim i konjaničkim postrojbama vrlo su često procjenjeni i kao osobe visokoga stasa / *alto* (40,00%), dočim su oni označeni kao krupni (*grando*) i niski (*basso*) spomenuti samo u pojedinačnim primjerima (po 4,00%).

Stereotipi prilikom procjene izgleda vojnika prisutni su i pri opisu boje kose – također jedne od fizičkih osobina koje popisivači povremeno donose. Prema uzorku kojime raspolažemo, pješaci i konjanici od Senja i Karlobaga do Like i Krbave u najvećem su broju smeđokosi (*castagno* – 92,31%), a samo su u nekoliko primjera zabilježeni i oni crne boje kose (*nero*) i sjedokosi (*griso*).²⁹

Naposljetku, kada je riječ o specifičnim obilježjima koji se odnose na vojnike, potrebno je ukazati i na opis konja (u primjerima pripadnika konjaničkih jedinica), iskazan oznakom njihove boje. U najvećem broju primjera zastupljeni su – prema procjeni popisivača pripadnika pojedine jedinice – vranici (*mor, moro* – 42,86%), jednakim udjelom (sa po 21,43%) bilježe se sivci (*lear*) i dorati (*bai, baio*), dočim su riđani (*saur*) i čilaši (*stor*) zabilježeni u malenom broju primjera (riđani sa 10,71%, a čilaši sa samo 3,57%).

²⁹ Sjedokos je Janko Pervanović iz Like, pripadnik konjaničke postrojbe, upisan kada je već imao za vojnika stariju životnu dob (48 godina).

Zaključak

Vojna povijest istočnoga Jadrana stoljećima je bila neraskidivo, usko povezana s Mletačkom Republikom. Ratni brodovi hrvatskih uzornih gradova od istarskoga sjevera do juga Boke i njihovi prinosi mletačkoj floti od Lepantske bitke do osamnaestostoljetnih okršaja sa sjevernoafričkim gusarima, kao i hrvatski časnici i vojnici u kopnenim postrojbama Serenissime prisutni u svim ratovima ranoga novog vijeka, činjenica su koja je naoko dobro poznata historiografiji. Ipak, u suprotnosti s obiljem arhivskoga gradiva koje pohranjuje središnja državna pismohrana u Mlecima, kao i niz arhivskih ustanova u zemlji, udio Hrvata u mletačkoj vojsci još uvijek je otvorena problematska tema za nova znanstvena promišljanja.

Tema ovoga rada bio je udio Senjana, Karlobažana, Ličana i vojnika s područja Krbave u mletačkoj kopnenoj vojsci, a istraživanja su u cijelosti zasnovana na neobjavljenom gradivu iz Archivio di Stato di Venezia. Naime, udio vojnika iz navedenih krajeva i gradova u austrijskim vojnim snagama također je dobro poznata činjenica. Senjski uskoci svojevrstan su "brend", prepoznajnica grada Senja i njegovih žitelja kroz prošlost, tema koja je prije, sada i uvijek iznova plijenila pozornost domaćih, ali i inozemnih znanstvenika. Manje je, međutim, poznato da su Senjani, Karlobažani, Ličani i žitelji susjednih područja kao austrijski državljani aktivno participirali u postrojbama Privedre Republike – višestoljetne tradicionalne suparnice austrijskoga orla na Jadranu. Izvorno gradivo kojime raspolažemo nedvojbeno pokazuje njihovu, tijekom 18. stoljeća kontinuiranu prisutnost u mletačkim prekomorskim pješačkim (*Fanti oltramarini*) i konjaničkim (*Croati a cavallo*, *Cavalleria Croati*) jedinicama. Osobito su učestalo zastupljeni Senjani i Ličani, a s obzirom na vojne formacije (rod) poglavito se bilježe u pješačkim pukovnijama. Njima su, razvidno je iz prethodne raščlambe, zapovijedali odvjetci dalmatinskih i bokeljskih plemićkih i građanskih obitelji, nositelji visokih časničkih činova i istaknuti protagonisti vojne i društvene povijesti svoga vremena. Satnije u kojima su popisani pješaci i konjanici od Senja do Krbave najčešće su bile stacionirane duž mletačke terraferme, ali i u većim vojnim uporištima Republike svetoga Marka na hrvatskom priobalju (Zadar, Kotor). Na kraju – na osnovi podataka iz uzorka kojim raspolažemo – možemo pokušati načiniti "fotorobot" senjskoga, karlobaškoga, ličkoga ili krbavskog vojnika u mletačkim postrojbama. Njegova je prosječna starost 24 (pješak) ili 40 godina (konjanik), srednjeg je ili visokog stasa, najčešće smeđokos, a konj kojega zadužuje *Croato a cavallo* obično je vranac, sivac ili dorat.

Sudbine, životne priče ovih vojnika i nižih časnika na osnovi istraženih vrela tek su nam djelomično poznate. Stoga vjerujemo da će neka nova, u budućnosti provedena istraživanja do sada netaknutih (često i nepoznatih) arhivskih fondova i zbirki u Mlecima, ali i u drugim arhivima, iznjedriti još niz novih osoba vojne ili neke druge profesije, a koje su svojim djelovanjem tkale odnose uzajamnosti i uzdarivanja između gradova i krajeva koje spaja jedno isto more.

Izvori

Archivio di Stato di Venezia (ASV): Inquisitori sopra l'amministrazione dei pubblici ruoli (Inquisitori ... pubblici ruoli).

Državni arhiv u Zadru (DAZd): Spisi generalnih providura; Obiteljski fond Corponese.

Literatura

Arduino BERLAM, Le milizie dalmatiche della Serenissima, *Rivista dalmatica*, god. XVI, fasc. 1, Zara, 1935., 47-58.

Miroslav BERTOŠA, *Izazovi povijesnog zanata: lokalna povijest i sveopći modeli*, Antibarbarus, Zagreb, 2002.

Ennio CONCINA, *Le trionfanti et invittissime armate Venete*, Filippine editore, Venezia, 1972.

Lovorka ČORALIĆ, Zadarski kapetan XVII. stoljeća – Ulcinjanin Dominik Katić, *Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU u Zagrebu*, sv. 22, Zagreb, 2004, 213-233.

Lovorka ČORALIĆ, Albanska obitelj Kruta i njezini zaslužni pojedinci – prilog poznavanju istočnojadranskih komunikacija u ranom novovjekovlju, *Historijski zbornik*, god. LXII, br. 2, Zagreb, 2009, 371-390.

Lovorka ČORALIĆ, 'Benemerita nazione': albanski vojnici i časnici u Zadru (XVI.-XVIII. st.), *Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU*, sv. 27, Zagreb, 2009[A], 121-164.

Lovorka ČORALIĆ, Od zapovjednika hrvatske konjice do gorljivih autonomaša – šibenska obitelj Fenzi (XVII. stoljeće – početak XX. stoljeća), *Povijesni prilozi*, god. 30, br. 41, Zagreb, 2011, 203-231.

Lovorka ČORALIĆ, Mletački pukovnik Ivan Krapović iz Maina (prva polovica 18. stoljeća), *Arhivski zapisi*, god. XVIII, br. 2, Cetinje, 2011[A], 81-106.

Lovorka ČORALIĆ, Šibenski plemić Nikola Divnić (1654. – 1734.) – pukovnik hrvatske lake konjice (*Cavalleria Croati*), *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru*, sv. 54, Zagreb-Zadar, 2012, 125-145.

Lovorka ČORALIĆ, Mletački časnik Nikola Visković i sastav vojnoga ljudstva njegove prekomorske pukovnije početkom 18. stoljeća, *Historijski zbornik*, god. LXV, br. 2, Zagreb, 2012[A], 365-385.

- Lovorka ČORALIĆ, Zadarski patricij Šimun Nassi – pukovnik hrvatskih konjanika u mletačkoj vojsci (početak 18. stoljeća), *Povijesni zbornik – godišnjak za kulturu i povijesno naslijeđe*, god. IV, br. 5, Osijek, 2012[B], 7-31.
- Lovorka ČORALIĆ – Nedjeljka BALIĆ NIŽIĆ, Iz hrvatske vojne povijesti – *Croati a cavallo* i *Soldati Albanesi*, njihova bratovština i gradivo o njezinu djelovanju od 1675. godine do sredine XVIII. stoljeća, *Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU*, sv. 24, Zagreb, 2006., 71-130.
- Lovorka ČORALIĆ – Maja KATUŠIĆ, Andrija Mladinić i Mihovil Anđelo Filiberi – časnici postrojbe *Croati a cavallo* (iz društvene i vojne povijesti Dalmacije u XVIII. stoljeću), *Povijesni prilozi*, god. 28, br. 37, Zagreb, 2009, 247-282.
- Lovorka ČORALIĆ – Maja KATUŠIĆ, Od afričke obale do dalmatinske prijestolnice – mletački general Marko Antun Bubić (1735. – 1802.), *Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU*, sv. 28, Zagreb, 2010, 139-172.
- Lovorka ČORALIĆ – Maja KATUŠIĆ, Crnogorac Rade Maina – mletački general u Zadru (druga polovica XVIII. st.), *Povijesni prilozi*, god. 29, br. 39, Zagreb, 2010[A], 125-152.
- Lovorka ČORALIĆ – Maja KATUŠIĆ, Peraštanin Tripun Šukanović – pukovnik mletačkih oltramarina (druga polovica 18. st.), *Analiz Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku*, sv. 50, Zagreb-Dubrovnik, 2012, 385-410.
- Francesco Paolo FAVALORO, *L'Esercito Veneziano del '700: Ricerche e schizzi*, Filippi editore, Venezia, 1995.
- Giuseppe FERRARI CUPILLI, *Cenni biografici di alcuni uomini illustri della Dalmazia*, Tip. edit. S. Artale, Zara, 1887.
- John R. HALE, *L'organizzazione militare di Venezia nel' 500*, Jouvence, Roma, 1990.
- Carl Georg Friedrich HEYER von ROSENFELD, *Der Adel des Königreichs Dalmatien*, Verlag von Bauer and Raspe, Nürnberg, 1873. (pretisak: Golden marketing, Zagreb, 1995).
- HRVATSKI BIOGRAFSKI LEKSIKON, sv. 3, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb, 1993.
- Ante KUZMANIĆ, Nekoliko ričih na uspomenu Ivana Kumbata, *Zora dalmatinska*, god. 3, br. 45, Zadar, 1846, 359-360.
- Domagoj MADUNIĆ, *Defensiones Dalmatiae: Governance and Logistics of the Venetian Defensive System in Dalmatia during the War of Crete (1645 – 1669)*, doktorska disertacija obranjena 2012. pri Central European University, Budimpešta.
- Tea MAYHEW, *Dalmatia between Ottoman and Venetian Rule: Contado di Zara 1645-1718*, Grafica Editrice Romana, Roma – Viella, 2008.
- Tea MAYHEW, Mletački vojnik na istočnoj obali Jadrana za Kandijškog rata (1645-1669)", u: *Spomenica Josipa Adamčeka* (uredili Drago Roksandić i Damir Agičić), Zagreb, 2009., 243-262.
- Hrvoje MOROVIĆ, Mletački general Kaštelanin Ivan Kumbat, *Slobodna Dalmacija*, god. 34, Split, 21. VIII. 1976., 6.

- Šime PERIČIĆ, Glavari i časnici Vojne krajine u Dalmaciji, *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru*, sv. 35, Zadar, 1993, 219-232.
- Šime PERIČIĆ, Neki Dalmatinci – generali stranih vojski, *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru*, sv. 42, Zagreb – Zadar, 2000, 195-220.
- Giuseppe SABALICH, *Guida archeologica di Zara*, L. Woditzka, Zara, 1897.
- Giuseppe SABALICH, *Huomeni d'arme di Dalmazia*, Tipografia S. Artale, Zara, 1909.
- Giuseppe SABALICH, La Dalmazia guerriera, *Archivio storico per la Dalmazia*, anno III, vol. V, fasc. 30, Roma, 1928, 279-300.
- Gligor STANOJEVIĆ, *Senjski uskoci*, Vojnoizdavački zavod, Beograd, 1973.
- Ivan VULETIN, Kaštelanac Ivan Kumbat, mletaški gjenral, *Pučki list*, god. 1, br. 8, Split, 1891, 59-60.

SOLDIERS IN VENETIAN OVERSEAS LAND UNITS OF THE HOMELAND FROM SENJ,
KARLOBAG AND FROM THE AREAS OF LIKA AND KRBAVA (18TH CENTURY)

Summary

The central theme of the paper is focused on the research of the contribution of soldiers from the homeland from Senj and Karlobag and from the areas of Lika and Krbava in Venetian land units – infantry (Fanti oltramaroni) and cavalry (Croati a cavallo, Cavalleria Croati). The paper is based on the research of the unpublished and, in Croatian historiography, very little used material from Archivio di Stato di Venezia (documents of the state magistrate Inquisitori sopra l'amministrazione dei pubblici ruoli) in which are contained the lists of individual regiments (infantry and cavalry) in which senior officers of Croatian origin commanded. In the introductory part of the paper there is a general overview of the military units of the Venetian Republic recruited principally along the Eastern Adriatic coast, and then, from the trace of the aforementioned material, it thoroughly analyses the presence and activity the people from Senj, Karlobag, Lika and residents from the area of Krbava in regiments and battalions of the Venetian infantry and cavalry during the 18th century. It points to the time frames of their operation, their presence in individual military families, command staff and – from traces of the preserved data – they represent some personal characteristics of the soldiers (age, stature, hair colour). In the appendix of the paper there is in alphabetical order, a list of all the soldiers (and their officers) of the homeland of Croatian regions and cities which – according to current research – formed a part of the military land forces of the Venetian Republic in the last centuries of its historical existence.

Keywords: Senj, Karlobag, Lika, Krbava, Venetian Republic, 18th century, military histor

osoba	prezime i ime	ime oca	mjesto	rod vojske	satnija (zapovjednik)	pukovnija (zapovjednik)	dob	stas	boja kose	konj	mjesto i datum popisa	busta	bilješka
12	Devetak, Grgur	Prmož	Senj	prekomorski pješač	pukovnik Stjepan Buca	pukovnik Stjepan Buca	25	srednjeg stasa	smeđokos		Brescia, 4.8.1727.	b. 502	
12	Devetak, Grgur	Prmož	Senj	prekomorski pješač	pukovnik Stjepan Buca	pukovnik Stjepan Buca	27	srednjeg stasa	smeđokos		Mleci, 10.10.1729.	b. 503	
12	Devetak, Grgur	Prmož	Senj	prekomorski pješač	pukovnik Stjepan Buca	pukovnik Stjepan Buca	29	srednjeg stasa	smeđokos		Bergamo, 18.4.1731.	b. 504	
12	Devetak, Grgur	Prmož	Senj	prekomorski pješač	pukovnik Stjepan Buca	pukovnik Stjepan Buca	35	srednjeg stasa	smeđokos		Mleci, 24.6.1737.	b. 507	
12	Devetak, Grgur	Prmož	Senj	prekomorski pješač	pukovnik Stjepan Buca	pukovnik Stjepan Buca	38	srednjeg stasa	smeđokos		Mleci, 1.6.1740.	b. 508	
13	Dapčić, Nikola	Nikola	Lika	prekomorski pješač	pukovnik Tripun Stukanović	pukovnik Tripun Stukanović					Kotor, 1.9.1768.	b. 703	
14	Drašković, Filip	Mate	Karlobag	prekomorski pješač	pukovnik Stjepan Buca	pukovnik Stjepan Buca	25	kрупan	smeđokos		Mleci, 24.6.1737.	b. 507	
15	Furlanović, Visko	Stipan	Senj	konjanik	potpukovnik Marko Medin	pukovnik Antun Medin		visok	smeđokos		Romagna, 20.10.1703.	b. 821	
15	Furlanović, Vicko	Stipan	Senj	konjanik	potpukovnik Marko Medin	pukovnik Antun Medin		visok	smeđokos		Romagna, 30.9.1705.	b. 821	
16	Furlinić, Ivan Kestielj Petar		Senj	konjanik	kapetan Toma Medin	pukovnik Antun Medin					Yvraine ?, 1.7.1713.	b. 823	
17	Gešinić (Ghesinich), Martin	Ivan	Senj	konjanik	potpukovnik Juraj Radoš	pukovnik Šimun Nassi					Zadar, 15.6.1714.	b. 824	
17	Gešinić (Ghesinich), Martin	Ivan	Senj	konjanik	potpukovnik Juraj Radoš	pukovnik Šimun Nassi					Zadar, 1.7.1716.	b. 824	
18	Ivan ?	Nikola	Senj	konjanik	pukovnik Lujko Detriko	pukovnik Lujko Detriko					Treviso, 9.4.1724.	b. 802	Upisan kao Ivan de Segna, bez prezimenja.
18	Ivan ?	Nikola	Senj	konjanik	pukovnik Lujko Detriko	pukovnik Lujko Detriko					Salò, 18.4.1728.	b. 803	Dezertirao.
19	Ivasimović, Mijat	Vule	Lika	prekomorski pješač	kapetan Franjo Cromica	pukovnik Jure Franc					Kotor, 31.5.1711.	b. 590	
20	Jakovčić (Giacosinich), Franjo	Jakov	Senj	prekomorski pješač	kapetan Zorzi Scordilli	pukovnik Ivan Maira					Kotor, 10.6.1770.	b. 633	
21	Jakov ?	Ivan	Senj	konjanik	pukovnik Lujko Detriko	pukovnik Lujko Detriko					Mleci, 10.5.1715.	b. 801	Upisan kao Jakov de Segna, bez prezimenja.

osoba	prezime i ime	ime oca	mjesto	rod vojske	satnija	pukovnija (zapovjednik)	dob	stas	boja kose	konj	mjesto i datum popisa	busta	bilješka
21	Jakov ?	Ivan	Senj	konjanik	pukovnik Luj	Detriko		srednjeg	smedokos	čilas	Zadar	b. 801	
21	Jakov ?	Ivan	Senj	konjanik	pukovnik Luj	Detriko		srednjeg	smedokos	drat	Treviso,	b. 802	
21	Jakov ?	Ivan	Senj	konjanik	pukovnik Luj	Detriko		srednjeg	smedokos	drat	9.4.1724.	b. 803	
21	Jakov ?	Ivan	Senj	konjanik	pukovnik Luj	Detriko	33	srednjeg	smedokos	drat	Salò,	b. 802	
21	Jakov ?	Ivan	Senj	konjanik	pukovnik Luj	Detriko		srednjeg	smedokos	sivac	18.4.1728.	b. 802	
21	Jakov ?	Ivan	Senj	konjanik	pukovnik Luj	Detriko		srednjeg	smedokos	sivac	27.1.1734.	b. 804	
22	Juranović, Matija	Šime	Karlobag	konjanik	potpukovnik Frano	Benja		srednjeg	smedokos	sivac	Brescia,	b. 776	
22	Juranović, Matija	Šime	Karlobag	konjanik	pukovnik Tripun	Gregorina		srednjeg	smedokos	sivac	27.2.1754.	b. 815	
22	Juranović, Matija	Šime	Karlobag	konjanik	pukovnik Tripun	Gregorina		srednjeg	smedokos	sivac	16.3.1775.	b. 816	
23	Klarić, Matija	Luka	Senj	prekomorski pješač	pukovnik Marko Bikanović	Gregorina	17	nizak	smedokos		Mleci,	b. 550	
23	Klarić, Matija	Luka	Senj	prekomorski pješač	kaptan Marko Bikanović	Kumbat		nizak	smedokos		28.12.1748.	b. 550	
24	Kobasić, Ivan	Ivan	Krbava	prekomorski pješač	kaptan Tripun Leon	Kumbat	19		smedokos		Verona,	b. 549	
25	Kresarić, Ivan	Stipan	Senj	konjanik	potpukovnik Marko Medin	Kumbat		visok	smedokos	sivac	29.6.1748.	b. 822	
25	Kresarić, Ivan	Stipan	Senj	konjanik	potpukovnik Marko Medin	Kumbat		visok	smedokos	drat	7.30.9.1708.	b. 823	
26	Liptan, Pave	Toma	Karlobag	prekomorski pješač	pukovnik Tripun Stukanović	Kumbat			smedokos		Kotor,	b. 703	
27	Lovratić, Josip	Jure	Lika	prekomorski pješač	potpukovnik Nikola Scutari	Kumbat			smedokos		Krf,	b. 675	
28	Lovro ?	Nikola	Senj	konjanik	pukovnik Luj	Detriko		visok	smedokos	drat	Treviso,	b. 802	Upisan kao Lavro de Segni, bez prezimenja.
28	Lovro ?	Nikola	Senj	konjanik	pukovnik Luj	Detriko	25	visok	smedokos	sivac	9.4.1724.	b. 803	
28	Lovro ?	Nikola	Senj	konjanik	pukovnik Nikola Dvnić	Detriko		visok	smedokos		Salò,	b. 809	

osoba	prezime i ime	ime oca	mjesto	rod vojske	satija (zapovjednik)	pukovnika (zapovjednik)	dob	stas	boja kose	konj	mjesto i datum popisa	busta	bilješka
29	Lacice, Franjo	Nikola	Senj	prekomorski pješač / maređnik	pukovnik Stjepan Bucca	pukovnik Stjepan Bucca					Mleci, 24.6.1737.	b. 507	
30	Mandić, Matija	Ivan	Senj	prekomorski pješač	bojnik Ivan Granić	bojnik Petar Corponese					Zadar, 21.5.1720.	b. 551	
31	Marač/Maraz, Vicko	Martin	Krbava	prekomorski pješač	kapetan Tripun Leoni	pukovnik Antun Kumbur					Mleci, 29.6.1748.	b. 549	
32	Martinko, Krsto	Martin	Lika	konjanik	kapetan Stojan Mitrović	pukovnik Nikola Divnić					Zadar, 1.5.1700	b. 807	
33	Matija, Jure	Ivan	Gospić	prekomorski pješač	pukovnik Antun Marković	pukovnik Antun Marković					Mleci, 30.6.1759.	b. 635	
33	Matija, Jure	Ivan	Gospić	prekomorski pješač	pukovnik Antun Marković	pukovnik Antun Marković	40	strednjeg rasta	smeđokos		Mleci, 3.12.1761.	b. 636	
33	Matija, Jure	Ivan	Gospić	prekomorski pješač	pukovnik Antun Marković	pukovnik Antun Marković		strednjeg rasta	smeđokos		Verona, 8.5.1763.	b. 637	
34	Marković, Mate	Stipe	Senj	prekomorski pješač	pukovnik Josip Antun Fanfonga	pukovnik Stjepan Bucca	36	strednjeg rasta	smeđokos		Mleci, 30.3.1725.	b. 501	
34	Marković, Mate	Stipe	Senj	prekomorski pješač	pukovnik Josip Antun Fanfonga	pukovnik Stjepan Bucca		strednjeg rasta	smeđokos		Hvar, 1.1.1734.	b. 504	
35	Marković, Mate	Jure	Lika	prekomorski pješač	kapetan Jerolim Smreča	pukovnik Benedikt Paskvali					Udine, 16.2.1773.	b. 675	
36	Marić, Mijo	Stjepan	Senj	prekomorski pješač	pukovnik Ivan Matina	pukovnik Ivan Matina	19	strednjeg rasta	smeđokos		Zadar, 30.9.1738.	b. 629	
37	Milanović, Ivan	Vicko	Senj	konjanik	potpukovnik Juraj Raduš	pukovnik Šimun Nassi					Zadar, 15.6.1714.	b. 824	Premiuo 30.3.1716.
38	Miošić, Nikola	Petar	Senj	konjanik	kapetan Stojan Mitrović	pukovnik Nikola Divnić					Zadar, 1.5.1709	b. 807	
39	Mišetić, Ivan	Šimun	Senj	prekomorski pješač	kapetan Jerolim Smreča	pukovnik Benedikt Paskvali					?, 17.12.1766.	b. 672	
40	Nikola ?	Stjepan	Senj	konjanik	pukovnik Lupo Detriko	pukovnik Lupo Detriko	51	visok	smeđokos	rdan	Salo, 18.4.1728.	b. 803	Upisan kao Nikola de Segna, bez prezimen.
40	Nikola ?	Stjepan	Senj	konjanik	pukovnik Nikola Divnić	pukovnik Nikola Divnić	51	visok	smeđokos		Mleci, 30.12.1729.	b. 809	
41	Nikolić, Marko	Marko	Senj	prekomorski pješač	pukovnik Stjepan Bucca	pukovnik Stjepan Bucca	23	strednjeg stasa	smeđokos		Brescia, 1.11.1724.	b. 501	Unovačen u /admi.

osoba	prezime i ime	ime oca	mjesto	rod vojske	satnija (zapovjednik)	pukovnija (zapovjednik)	dob	stus	boja kose	konj	mjesto i datum popisa	busta	lijeska
42	Pastuović, Božo	Jakov	Gosprić	prekomorski pišak	kapetan Marko Antivari	pukovnik Visko Micheli Vitturi					Kotor, 30.9.1793.	b. 644	
43	Pavranović, Matija	Šime	Karlobag	konjanik	bojnik Franjo Buca	pukovnik Tripun Gregorina					Treviso, 1.9.1789.	b. 820	
44	Pervanović, Janko	Jure	Lika	konjanik	bojnik Franjo Benja	pukovnik Nikola Divnić	48	visok	sredokos		Zadar, 4. 7. 1726.	b. 808	Počeo služiti sa 24 godine.
45	Petar Antun ?	?	Senj	prekomorski pišak / zastavnik	kapetan Jerolim Smeća	pukovnik Benedikt Paskvali					Mleci, 17.12.1766.	b. 672	Upisan kao Petar Antun Segina.
46	Petrović, Đuro	Antun	Lika	prekomorski pišak	pukovnik Tripun Sukanović	pukovnik Tripun Sukanović					Kotor, 1.9.1768.	b. 703	
47	Piskolje, Antun	Mate	Senj	prekomorski pišak	pukovnik Ivan Maina	pukovnik Ivan Maina		visok	smedokos		Krf., 20.5.1740.	b. 630	
47	Piskolje, Antun	Mate	Senj	prekomorski pišak	pukovnik Ivan Maina	pukovnik Ivan Maina		visok	smedokos		Kovigo, 10.7.1742.	b. 652	
47	Piskolje, Antun	Mate	Senj	prekomorski pišak	pukovnik Ivan Maina	pukovnik Ivan Maina		visok	smedokos		Mleci, 29.6.1743.	b. 632	
48	Piteš, Antun	Marin	Senj	prekomorski pišak	kapetan Tripun Leon	pukovnik Antun Kumbal	19				Mleci, 29.6.1748.	b. 549	
49	Rankić, Matija	Ivan	Senj	prekomorski pišak	kapetan Antun Kumbal	stražništvo Ivan Antun Kumbal	20	srednjeg rasta	smedokos		Krf., 1.9.1724.	b. 546	
50	Rudešić, Matija	Jakov	Senj	prekomorski pišak	kapetan Franjo Crnica	pukovnik Jure Franc					?, 31.5.1711.	b. 590	
51	Rukavina, Pavao	Marko	Lika	konjanik	bojnik Franjo Benja	pukovnik Lajo Detriko				služe	Zadar, 1.7.1716.	b. 801	
52	Siderić, Petar	Lazo	Lika	prekomorski pišak	kapetan Jerolim Smeća	pukovnik Benedikt Paskvali					Udine, 16.2.1773.	b. 675	
53	Sivica, Jure	Ivan	Lika	prekomorski pišak	pukovnik Ivan Maina	pukovnik Ivan Maina	20	srednjeg rasta	smedokos		Zadar, 30.9.1738.	b. 629	
53	Sivica, Jure	Ivan	Lika	prekomorski pišak	pukovnik Ivan Maina	pukovnik Ivan Maina		srednjeg rasta	smedokos		Krf., 20.5.1740.	b. 630	
54	Smolčić, Nikola	Ivan	Lika	prekomorski pišak	kapetan Tripun Sukanović	pukovnik Stjepan Buca	33	srednjeg rasta	smedokos		Mleci, 11.8.1741.	b. 509	
55	Stipan ?	Nikola	Lika	prekomorski pišak	bojnik Tripun Sukanović	pukovnik Stjepan Buca		rasta			Mleci, 26.2.1744.	b. 510	Prezime nije navedeno.

osoba	prezime i ime	ime oca	mjesto	rod vojske	satnija (zapovjednik)	pukovanja (zapovjednik)	dob	stas	boja kose	konj	mjesto i datum popisa	busta	bilješka
56	Šarić, Adan	Marko	Lika	prekomorski pješač	pukovnik Tripun Šukanović	pukovnik Tripun Šukanović					Kotor, 1.9.1768.	b. 703	
57	Šarić, Jure	Nikola	Lika	prekomorski pješač	kapetan Jerolim Smeća	kapetan Jerolim Benedikt Paskvali					Salò, 2.12.1765.	b. 671	
58	Šojtanović, Pave	Mijat	Senj	prekomorski pješač	bojnik Tripun Šukanović	pukovnik Stjepan Buča					Mleci, 26.11.1744.	b. 510	
59	Šurić, Jure	Nikola	Lika	prekomorski pješač	kapetan Jerolim Smeća	pukovnik Benedikt Paskvali					Mleci, 17.12.1766.	b. 672	
59	Šurić, Jure	Nikola	Lika	prekomorski pješač	kapetan Jerolim Smeća	pukovnik Benedikt Paskvali					Mleci, 7.4.1767.	b. 673	
60	Tadić, Marko	Jerolim	Senj	konjanik	potpukovnik Juraj Radoš	pukovnik Šimun Nassi					Zadar, 15.6.1714.	b. 824	
61	Taskanić, Antun	Ivan	Senj	konjanik	kapetan Toma Medin	pukovnik Antun Medin		visok	smedokos	vranac	Romagna, 20.10.1703.	b. 821	
62	Tisatović, Antun	Marko	Senj	konjanik	bojnik Lajo Karlo Benja	pukovnik Nikola Divnić	42	srednjeg rasta	smedokos	donat	Treviso, 13.10.1729.	b. 809	
62	Tisatović, Antun	Marko	Senj	konjanik	bojnik Lajo Karlo Benja	pukovnik Nikola Divnić	42	srednjeg rasta	smedokos	donat	Udine, 2.11.1730.	b. 809	
62	Tisatović, Antun	Marko	Senj	konjanik	bojnik Lajo Karlo Benja	pukovnik Nikola Divnić	44	srednjeg rasta	smedokos	donat	Udine, 29.9.1732.	b. 809	
62	Tisatović, Antun	Marko	Senj	konjanik	bojnik Lajo Karlo Benja	pukovnik Nikola Divnić	44	srednjeg rasta	smedokos	donat	Mleci, 27.12.1732.	b. 809	
62	Tisatović, Antun	Marko	Senj	konjanik	bojnik Lajo Karlo Benja	pukovnik Nikola Divnić	44	srednjeg rasta	smedokos	donat	Brescin, 5.7.1733.	b. 809	
63	Tomović, Sime	Petar	Lika	prekomorski pješač	pukovnik Stjepan Buča	pukovnik Stjepan Buča	20	visok	smedokos		Mleci, 24.6.1737.	b. 507	
64	Tušić, Josip	Marko	Senj	prekomorski pješač	pukovnik Antun Marković	pukovnik Antun Marković	23	srednjeg rasta	smedokos		Krf, 1.6.1767.	b. 639	
65	Valšić, Mate	Mate	Senj	konjanik	kapetan Lovro Radoš	pukovnik u miru Juraj Radoš					Udine, 16.6.1735.	b. 826	
65	Valšić, Mate	Mate	Senj	konjanik	kapetan Lovro Radoš	pukovnik u miru Juraj Radoš					Brescin, 4.8.1727.	b. 826	
66	Voyvodić, Stjepan	Ivan	Senj	konjanik	potpukovnik Marko Medin	pukovnik Antun Medin		srednjeg rasta	smedokos		Romagna, 20.10.1703.	b. 821	
67	Vošić, Antun	Jure	Senj	konjanik	kapetan Antun Ferzi	pukovnik Nikolin Divnić					Sutomišćica, 20.4.1717.	b. 808	

osoba	prezime i ime	ime oca	mjesto	rod vojske	satnija (zapovjednik)	pukovnija (zapovjednik)	dob	stas	boja kosc	konj	mjesto i datum popisa	busta	bilješka
68	Vražić, Petar	Jure	Lika	prekomorski pješač	stražmeštar Ivan Antun Kumbat	stražmeštar Ivan Antun Kumbat	25	krupan	smedokos		Krf. 1.9.1724.	b. 546	
68	Vražić, Petar	Jure	Lika	prekomorski pješač	stražmeštar Ivan Antun Kumbat	stražmeštar Ivan Antun Kumbat		krupan	smedokos		Krf. 1.3.1726.	b. 547	
69	Vuković, Mate	Ilija	Senj	prekomorski pješač	pukovnik Antun Marković	pukovnik Antun Marković					Zadar, 20.11.1753.	b. 634	
69	Vuković, Mate	Ilija	Senj	prekomorski pješač	pukovnik Antun Marković	pukovnik Antun Marković					Mleci, 30.6.1759.	b. 635	
69	Vuković, Mate	Ilija	Senj	prekomorski pješač	pukovnik Antun Marković	pukovnik Antun Marković					Mleci, 3.12.1761.	b. 636	
70	Vukušić, Josip	Ludovik	Senj	konjanik	kapetan Toma Medin	pukovnik Antun Medin		visok	smedokos	vranac	?, 1.7.1713.	b. 823	
71	Zanković, Šime	Petar	Lika	prekomorski pješač	pukovnik Sijepan Buča	pukovnik Sijepan Buča	23	visok	smedokos		Mleci, 1.6.1740.	b. 508	